

8. Лук'янов В. С. Роль монетарної політики і монетарного регулювання в активізації фінансових ринків / В. С. Лук'янов // Банківська справа. – 2012. – № 3. – С. 60-75 (0, 8 друк. арк.).
9. Лютий І. О. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг / І. О. Лютий, О. М. Юрчук. – К. : Знання, 2011. – 357 с.
10. Мищенко С. В. Проблемы устойчивости денежного обращения / С. В. Мищенко. – М. : Новые знания, 2014. – 399 с.
11. Мореллі О. Неокласики та неокейнсіанці щодо потенціального існування стабілізатора бюджетної політики в Європі / О. Мореллі // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 438-447.
12. Про Державний бюджет України на 2014 рік. /Відомості Верховної ради України, 2014. – № 9. – ст. 93.
13. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Дж.Стігліц. – К. : Академія, 2003. – С. 35.
14. ForTrade.ru (он-лайн журнал). – 2014–2015 pp.

Ковальчук Т. Т. Ключевые условия и факторы цивилизационного движения Украины.

Исследованы условия и факторы, а также очерчены проблемы цивилизационного движения Украины.

Ключевые слова: бедность работающего населения, рыночная периферия, плоское налогообложение, ортодоксальный монетаризм, фиксированный валютный курс, финансовый национализм.

Kovalchuk T. The main conditions and factors civilizational progress of Ukraine.

The conditions and factors, as well as outlines the problems of civilizational progress of Ukraine.

Keywords: working poverty, peripherals market, flat tax, orthodox monetarism, a fixed exchange rate, financial nationalism.

УДК 330.341.42: 339.923.061.1 (477)

Біла С. О.

Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД)

ІНСТИТУЦІЙНІ ТА СЕКТОРАЛЬНІ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджено сутність інституційних та секторальних реформ в Україні, виявлено їх вплив на євроінтеграційні процеси. Показано зв'язок між запровадженням інституційних та секторальних реформ та становленням зони вільної торгівлі (ЗВТ +) між Україною та ЄС. Визначено спрямованість секторальних реформ в Україні у сфері енергетики, сільського господарства, розвитку транспортно-транзитної інфраструктури, реформування металургійного виробництва.

Ключові слова: інституційні реформи; секторальні реформи; економіка України; ЄС; євроінтеграція; зона вільної торгівлі; енергетика; сільське господарство; транспортно-транзитна інфраструктура; металургійне виробництво.

Світова економічна криза (2008–2010 pp.) поставила перед кожною країною світу, а також перед таким потужним інтеграційним об'єднанням як ЄС виклики, пов'язані з необхідністю проведення комплексних інституційних, соціально – економічних та секторальних реформ; обумовила доцільність прискорення системних політичних та суспільних перетворень. Адже перед усіма країнами світу – і перед розвинутими країнами, і перед країнами, що розвиваються – постали схожі питання: як

забезпечити стійке економічне зростання, реалізувати структурні реформи, зменшити енергетичну залежність національної економіки, забезпечити стійкість фінансових ринків та банківської системи. У глобалізованому світі тільки спільний пошук, скоординовані дії країн – партнерів щодо впровадження інституційних, секторальних реформ дозволять відновити економічне зростання, знайти відповідь на означені вище актуальні проблеми.

Актуальність дослідження сутності та спрямованості інституційних та секторальних реформ в Україні підтверджується необхідністю переоцінки усталеної у ХХ ст. системи “закритості” економічного простору розвинених країн світу (внутрішніх ринків, фінансових та економічних інститутів тощо). Нові виклики призвели до активізації дій ЄС щодо розвитку інтеграційних процесів, розширення сфери економічного та політичного співробітництва з країнами-партнерами, у т.ч. з Україною. Результативною у сфері налагодження взаємодії між Україною та ЄС виявилась ініціатива “Східне партнерство”. На порядку денному – Угода про політичну асоціацію та поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ЗВТ+) між Україною та ЄС, що формує реальне підґрунтя для практичного втілення ідей євроінтеграції. Інституційні та секторальні реформи – невід’ємна складова цього процесу. Ці реформи охоплюють взаємодію України та ЄС у сфері розвитку зовнішньої торгівлі; передбачають налагодження ефективного співробітництва у інвестиційній, банківській, енергетичній, транспортній, інформаційній та інших сферах, що формує новий імпульс розвитку економіки країн-партнерів, створює нові робочі місця, дає поштовх для реалізації структурних реформ. В цілому, йдеться про новий рівень економічних взаємовідносин між Україною та ЄС, про новий, якісно вищий рівень інтеграції. Така постановка проблеми свідчить про актуальність та вагомое практичне значення дослідження сутності та спрямованості інституційних і секторальних реформ в Україні, потреба активізації яких обумовлена євроінтеграційними процесами.

Теоретичні аспекти проблематики інституційних реформ, в контексті нового напрямку – “інституційної архітекtonіки”, що безпосередньо впливає на формування якісно нової динаміки економічних перетворень досліджували А. Гриценко, В. Дементьев, І. Крючкова, В. Мандибура та ін. [1]. Західні вчені Е. Г. Фуруботн та Р. Ріхтер акцентували увагу на провідній ролі інститутів (як формальних, так і неформальних), на спрямованості системних інституційних реформ у процесі модернізації ринкової економіки [2]. Загальна характеристика моделей та механізмів реалізації інституційних змін представлена у статті С. Крістіневича [3]. Роль інституційних реформ як складової системних трансформаційних перетворень для країн, що прагнуть увійти до складу ЄС дослідив Д. Міраньков [4].

Новацією застосування інституційного підходу до дослідження системних трансформаційних перетворень у суспільстві є те, що все більше науковців ототожнюють інституційні реформи з реформами, зорієнтованими на досягнення стратегічних цілей розвитку українського суспільства. Так, серед найважливіших причин розвитку в Україні системної кризи, як зазначають Я. Жаліло, К. Кононенко, В. Яблонський та ін. – визнається недооцінка ролі інституційних та секторальних реформ [5].

Водночас, у сучасній економічній українській літературі і досі не висвітлено сутність та спрямованість інституційних та секторальних реформ, впровадження яких є необхідною умовою євроінтеграції України.

Мета статті – дослідити роль та визначити спрямованість інституційних та секторальних реформ в Україні в умовах євроінтеграції.

Для досягнення мети у статті сформульовані та розв’язуються наступні завдання:

– визначити роль, спрямованість та сфери реалізації інституційних реформ як складової системних трансформаційних перетворень в Україні в умовах євроінтеграції;

– дослідити зв’язок між запровадженням інституційних та секторальних реформ, підписанням ЗВТ + між Україною та ЄС;

– висвітлити сутність та спрямованість секторальних реформ в Україні (на прикладі реформування енергетики, сільського господарства, транспортно-транзитної інфраструктури, металургійного виробництва).

Вагомий вплив на підвищення ефективності економічного співробітництва країн, що прагнуть утворити єдине інтеграційне об’єднання мають *інституційні реформи*. Інституційні реформи охоплюють різні сфери: удосконалення національного законодавства (та його узгодження із законодавством ЄС); уніфікацію норм, правил, форм та методів ведення господарства для всіх країн, що прагнуть до інтеграції; захист прав власності (у т.ч. захист авторського права та інтелектуальної власності); дотримання принципів сталого (екологічно-зорієнтованого) виробництва; гарантування безпеки, прав та свобод людини; заходи, зорієнтовані на ліквідацію корупції та детінізацію національної економіки; налагодження ефективного діалогу з громадськістю, у т.ч. з обговорення актуальних питань місцевого, регіонального розвитку тощо. Досвід реформування економіки країн Східної Європи підтверджує важливість інституційних реформ, їх вирішальну роль у активізації євроінтеграційних процесів.

Інституційні реформи розглядаються як невід’ємна складова просування України на шляху до ЄС. Етапами цього процесу слід визнати: укладання першої Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994 р.); підписання Угоди про партнерство та співробітництво (1998 р. – вперше у ЄС розпочали розмову про надання Україні окремого статусу та про перспективи майбутньої інтеграції); визначено перехідний період у 10-20 років, необхідний Україні для проведення реформ та отримання членства у ЄС (2002 р.); активну позицію щодо реалізації євроінтеграційних прагнень України займає Польща, яка заявляє про свою готовність активно підтримувати Україну на шляху до євроінтеграції (2005 р.); прийнято План дій щодо приєднання України до ЄС (2005 р.); розпочинає дію ініціатива ЄС “Східне партнерство” (2008 р.); розпочинаються переговори про Асоційоване членство України у ЄС (2009 р.); зроблено заяву про завершення підготовки договору про Асоційоване членство України у ЄС (2011 р.) [6]. Водночас Саміт Україна – ЄС (листопад 2013 р.) не завершився підписанням договору про Асоціацію, що призвело до соціальної дестабілізації та зміни влади.

Підписання політичної частини “Угода про асоціацію між Україною та ЄС” (від 21 березня 2014 року), дало поштовх для активізації інституційних реформ в Україні, зорієнтованих на дотримання наступних цінностей та принципів: демократії та

верховенства права; поваги до прав людини та засадничих свобод; належного урядування; розвитку ринкової економіки та збалансованого розвитку. На порядку денному – підписання у червні 2014 р. економічної частини “Угоди про асоціацію між Україною та ЄС” [6], що актуалізує питання негайної реалізації в Україні секторальних реформ.

Підписання політичної частини Угоди є логічним продовженням співробітництва України з ЄС у рамках “Східного партнерства” (2008 р.), складовою якого є програма “*Всеохоплюючої інституційної розбудови*” (CIB – Comprehensive Institution Building), адже саме інституційні реформи розглядаються як каталізатор реалізації системних реформ у соціально-економічній, секторальній, політичній сфері. У своїй сукупності – інституційні реформи мають супроводжуватися створенням всеохоплюючої та поглибленої зони вільної торгівлі (ЗВТ+), дія якої спрямована на поглиблення економічних зв’язків між Україною та країнами – членами ЄС [6].

Ініціатива “Східне партнерство” передбачала прискорення інституційних реформ в таких країнах як Азербайджан, Білорусія, Вірменія, Грузія, Молдова та Україна, наближення норм та правил господарювання в цих країнах до стандартів ЄС. Серед інституційних реформ, впровадженню яких приділяється особлива увага, визнано наступне: реформи, зорієнтовані на подальше спрощення візового режиму з країнами ЄС, на подальшу лібералізацію та створення інтегрованої системи управління спільними кордонами (країн “Східного партнерства” та ЄС); укладання договорів щодо поглибленої зони вільної торгівлі з ЄС; підтримка процесу адаптації законодавства країни-партнера до вимог ЄС, зміцнення державних інституцій; сприяння регіональному розвитку; співпраця у сфері енергетичної безпеки тощо.

Ключовими напрямками щодо здійснення інституційних реформ у рамках програми “*Всеохоплюючої інституційної розбудови*” в Україні визначено: запровадження санітарних та фітосанітарних заходів; розв’язання проблем міграції (у т.ч. трудової); посилення контролю у сфері державної допомоги суб’єктам господарювання (з метою недопущення монополізації ринків, лобіювання інтересів окремих фірм (підприємств), підтримки розвиненого конкурентного середовища; прийняття відповідного національного законодавства, адаптованого до виконання майбутньої Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Інституційні реформи, впровадження яких очікується в Україні, ставлять за мету досягнення синергетичного, комплексного ефекту модернізації, а саме:

– забезпечити ефективну координацію процесу реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції, у т.ч. щодо досягнення спрямованості внутрішніх соціально-економічних реформ на цілі європейської інтеграції (адже спільна позиція щодо реформ виробляється на багатьох рівнях, потребує узгоджень між окремими міністерствами та відомствами, залучення територіальних органів влади, громадськості);

– підвищення ефективності використання ресурсів зовнішньої допомоги, у тому числі допомоги ЄС (та МВФ), під час проведення внутрішніх реформ з метою виконання зобов’язань за Угодою про асоціацію;

– підвищення рівня кадрового забезпечення реформ, що передбачає забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування висококваліфікованими фахівцями, спроможними розробляти і реалізовувати державну політику європейської

інтеграції, сприяти задіяння інноваційних процесів, дотриманню принципів соціальної справедливості, демократії, забезпечення прав і свобод людини, сталого розвитку, що відповідає європейським стандартам та нормам господарювання;

– поглиблення секторального співробітництва між Україною та ЄС та впровадження секторальних реформ (розвиток та реформування таких секторів економіки як енергетика, транспорт, науково-технічна сфера, соціальна сфера, а також впровадження принципів екологізації виробництва (дотримання принципів сталого, екологічно-зорієнтованого розвитку) [6].

Стратегічні цілі створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом (ЗВТ+) передбачають налагодження ефективного двостороннього торговельно-економічного співробітництва між сторонами. Реалізація положень ЗВТ+ зорієнтована на створення сприятливих умов щодо реальної інтеграції економіки та ринку України у Спільний ринок ЄС. Формування всеохоплюючої та поглибленої ЗВТ+ засновано на наступних принципах: відповідність вимогам СОТ; поступове досягання чотирьох свобод (вільний рух товарів, послуг, капіталу, робочої сили); чітке визначення перехідних періодів; дотримання принципу “взаємності” (що передбачає спільне впровадження заходів щодо лібералізації торгівлі, відмови від тарифних обмежень тощо); мораторій на введення нових торговельних обмежень [6].

Варто зазначити, що створення ЗВТ+ передбачає запровадження комплексних інституційних реформ, предметом яких є наступні напрямки міждержавної економічної взаємодії між Україною та ЄС: узгодження тарифної політики; налагодження ефективної торгівлі товарами (у т.ч. – ліквідація технічних бар’єрів у торгівлі); запровадження спільних інструментів торговельного захисту (від інших країн); запровадження спільних санітарних та фітосанітарних заходів; всебічне сприяння вільній торгівлі; налагодження співробітництва у митній сфері; дотримання правил походження товарів; дотримання торговельних аспектів енергетичного співробітництва; дотримання європейських правил торгівлі послугами та заснування компаній; забезпечення вільного руху інвестицій, капіталу та поточних (електронних) платежів; захист права інтелектуальної власності, включно із географічними назвами та зазначеннями; дотримання принципів конкурентної політики, впровадження антимонопольних заходів; надання державної допомоги відповідно до вимог ринку (за виключенням заходів, що породжують обмеження конкуренції та сприяють створенню штучної монополії); запровадження відкритих процедур державних закупівель; запровадження принципів сталого (екологічно-зорієнтованого) розвитку; правове урегулювання суперечок; транспарентність [6]. Після виконання означених правил, здійснення комплексу інституційних реформ – торговельно-економічна сфера в Україні відповідатиме вимогам членства у ЄС. Впродовж 2007–2014 рр. між Україною та ЄС тривали активні переговори з питань запровадження інституційних реформ у наступних сферах: з питань налагодження дієвого політичного діалогу, зовнішньої політики та політики у сфері безпеки; з реформування сфери юстиції та судової системи; дотримання прав і свобод людини, гарантування безпеки життєдіяльності; з питань економічного, секторального співробітництва; забезпечення стабільного розвитку людського потенціалу тощо [6].

Інституційні реформи тісно пов'язані із *секторальними реформами*. Адже створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток конкуренції тощо, позитивно позначаються на реформуванні економіки України. Слід визнати, що сучасна економіка України характеризується високою енергоємністю, високим зносом основних виробничих фондів, домінуванням виробництва сировини та напівфабрикатів, товарів з низькою питомою вагою доданої вартості; високою залежністю національного виробництва від “критичного імпорту” (енергоносіїв, газу тощо). Ринок послуг в Україні характеризується низьким рівнем якості, відсутністю розгалуженої мережі надання споживачам електронних послуг (банківські, страхові, консультативні, публічні послуги). Низькою, порівняно з європейськими стандартами, залишається якість послуг у сфері медичного обслуговування та у сфері освіти. Не відповідає європейським стандартам обслуговування у сфері оптової та роздрібної торгівлі, біржової та страхової діяльності, розвитку фондового ринку. Економічні реформи в Україні гальмуються низьким рівнем розвитку інфраструктури: дорожньо-транспортної; виробничої; фінансової; інформаційно-комунікаційної тощо. У практиці цивілізованих країн світу існує правило: інвестор ніколи не прийде на ринок країни, якщо на цьому ринку не буде вже створено розвинену інфраструктуру. І навпаки – розгалужена мережа інфраструктурних об'єктів (транспорт, зв'язок, торговельні інфраструктурні об'єкти, освітня та медична інфраструктура тощо) – розглядається як вагома конкурентна перевага тієї чи іншої території для залучення інвесторів.

Такі виклики обумовлюють необхідність впровадження в Україні секторальних реформ. Першим етапом секторальних реформ (з урахуванням економічних інтересів ЄС) в Україні має стати реформування наступних сфер економіки: енергетика; сільське господарство; транспортно-транзитна інфраструктура (у т.ч. газотранспортна система України, що забезпечує транзит енергоносіїв з Росії до ЄС); металургійне виробництво.

Паливно-енергетичні ресурси в Україні витрачаються вкрай неефективно. Так, питомі витрати на виробництво одиниці продукції в Україні у рази перевищують аналогічні показники у ЄС. Так, для виробництва цегли Україна використовує 185 кг у.п./т (у ЄС – 175,3 кг у.п./т); для виробництва скла – 1350 кг у.п./т (у ЄС – 681,6 кг у.п./т); для виробництва цукру – 240 кг у.п./т (у ЄС – 87,6 кг у.п./т); для виробництва прокату – 120,6 кг у.п./т (у ЄС – 68,8 кг у.п./т) тощо. Найбільш загрозлива ситуація щодо енергоспоживання в Україні складається у сфері житлово-комунального господарства (ЖКГ), на який припадає майже 30% усіх обсягів енергоспоживання в Україні [7]. Ситуація у ЖКГ ускладнюється високими показниками зношеності мереж теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що супроводжується періодичними поривами цих мереж, великими втратами енергії та води.

Україна, як і більшість країн ЄС є імпортером енергоресурсів. Для зниження енергетичної залежності і Україна, і ЄС зацікавлені в існуванні конкурентного та прозорого ринку енергоресурсів. Секторальні реформи у сфері енергетики для України передбачають наступне: запровадження заходів, зорієнтованих на посилення енергоефективності та зменшення обсягів споживання енергоносіїв (газу, нафти тощо); диверсифікація постачань енергоносіїв та одночасне нарощування власного видобутку енергетичних ресурсів; узгодження правил розвитку енергетичного ринку в Україні у відповідності з правилами розвитку енергетичних ринків країн ЄС (на

засадах конкуренції, диверсифікації джерел постачання тощо). Поряд з цим, для України на перший план виходять реформи у сфері гарантування ядерної безпеки та безпеки постачання енергоресурсів; у сфері розвитку та модернізації інфраструктури енергетичного ринку, ефективного використання відновлюваних джерел енергії (енергії сонця, вітру, біоенергетичних ресурсів). Потужний ресурсний потенціал щодо видобутку власних енергоносіїв мають розвідані в Україні родовища сланцевого газу (Юзовське та Олеське родовища).

Реформи у енергетичному секторі матимуть позитивний ефект для розвитку всієї української економіки, оскільки започаткують комплексні структурні реформи, в основі яких – енергозаощадження та зростання енергоефективності виробництва. Розширення співробітництва України з ЄС у енергетичній сфері може суттєво покращити інвестиційний клімат, сприяти залученню іноземних інвестицій до енергетичного сектору України як від міжнародних фінансових організацій, так і від приватних інвесторів.

Реформування металургійного виробництва України напряму пов'язано з проблемою підвищення енергоефективності. Так, Україна і досі залишається лідером з виплавки сталі у мартенах (що вимагає величезних витрат енергоносіїв – газу). Водночас, з усієї виплавленої у світі сталі на сьогодні лише 2,2% виплавляється у мартенах, а з них – майже 40% виплавляється в Україні. Це свідчить про високу собівартість, низьку конкурентоспроможність продукції української металургії на світовому ринку. Експорт металургійного виробництва в Україні, в основному, представляє група сировинних товарів та напівфабрикатів. Поряд з цим, не можна не враховувати загрози екології, не дотримання українською металургією європейських принципів сталого розвитку. Зазначимо, що екологізація виробництва та “зелена економіка” визнані у ЄС стратегічним пріоритетом розвитку до 2020 року [8].

Важливу роль у системі секторальних реформ відіграє реформування інфраструктурного забезпечення національної економіки. Інфраструктура поєднує: виробничу, транспортно-транзитну, фінансову, банківську, інформаційно-комунікативну, соціальну, рекреаційно-туристичну інфраструктуру тощо. Ефективне функціонування інфраструктури сприяє прискоренню та вільному руху товарів, ресурсів, капіталу, робочої сили, є невід’ємною складовою та умовою стабільного функціонування національного господарства країни. Для України особливого значення набуває реформування газотранспортної системи, від ефективного функціонування якої залежать і прибутки державного бюджету нашої країни, і енергетична безпека країн ЄС.

Ще одним з напрямків секторальних реформ в Україні є реформування сільського господарства, що насамперед, передбачає зняття мораторію на продаж землі, впровадження ринкових відносин у сфері купівлі-продажу землі, можливості отримання іпотечного кредиту під заставу земельних ділянок. Особливо це важливо для українського фермерства. Поряд з цим, йдеться про розвиток усіх форм кооперації (споживчої, збутової, кредитної, виробничої); введення у системі аграрного виробництва України санітарних та фіто санітарних норм господарювання, європейських стандартів якості та безпеки продукції. Такі реформи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності агропромислового виробництва, виходу української аграрної продукції на ринки ЄС.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

Інституційні реформи є невід'ємною складовою трансформаційних перетворень в Україні на шляху до євроінтеграції. Інституційні реформи охоплюють широкий спектр реформ, але насамперед, передбачають створення правової держави, серед пріоритетів розвитку якої – формування сприятливого правового поля для ведення бізнесу, залучення інвестицій, протидії корупції; формування правового підґрунтя для розвитку місцевого самоврядування, налагодження ефективного державного управління на місцевому, регіональному рівні та широке залучення до цього процесу громадськості. На основі інституційних реформ формуються сприятливі умови для захисту прав та свобод людини, гарантування безпеки ведення бізнесу та безпеки життєдіяльності людини на всій території країни, не залежно від місця її проживання; досягнення високої якості життя населення України.

Інституційні реформи тісно пов'язані із секторальними реформами, що передбачає здійснення структурних реформ у сфері реального виробництва та послуг, зорієнтованих на зменшення енергоємності та підвищення енергоефективності національного виробництва, створення сприятливого інвестиційного клімату, підвищення конкурентоспроможності українських товарів та послуг. Секторальні реформи в Україні є передумовою економічної інтеграції з ЄС. Першим етапом секторальних реформ (з урахуванням економічних інтересів ЄС) в Україні має стати реформування таких секторів економіки як енергетика, сільське господарство, транспортно-транзитна інфраструктура (у т.ч. реформування газотранспортної системи України, що забезпечує транзит енергоносіїв з Росії до ЄС), металургійне виробництво. Секторальні реформи передбачають зниження енергоємності виробництва, впровадження високих європейських стандартів та норм продуктивності праці, якості, екологічності та конкурентоспроможності, захист інтересів інвесторів та дотримання прав інтелектуальної власності тощо.

Кожна з означених вище інституційних та секторальних реформ в Україні, про необхідність яких йшлося у даній статті, у свою чергу потребує докладного наукового аналізу її складових та особливостей впровадження, що становить предмет подальших наукових досліджень у цій сфері.

Використані джерела:

1. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / под ред. д-ра экон. наук А. А. Гриценко. – Х. : Форт, 2008. – 928 с.
2. Фуруботн Э. Г., Рихтер Р. Институты и экономическая теория: Достижения новой институциональной экономической теории / пер. с англ. под ред. В. С. Катякало, Н. П. Дроздовой. – СПб. : Издат. дом Санкт-Петерб. гос. ун-та, 2005. – XXXIV + 702 с.
3. Крістіневич С. А. Інституційні зміни в перехідній економіці: моделі та механізми / С. А. Крістіневич // Економічний вісник університету. Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Випуск 22/1. – Переяслав-Хмельницький, ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”, 2014. – С. 149-153.
4. Мираньков Д. Б. Развитие интеграционных процессов в Европе во второй половине XX века на примере деятельности СЕВ и ЕЭС / Д. Б. Мираньков // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – Экономика и управление. – Симферополь, 2012. – Том 25 (64). – № 1. – С. 108-118.
5. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання : аналіт. доп. / Я. А. Жаліло, К. А. Кононенко, В. М. Яблонський [та ін.] ; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2014. – 132 с.

6. Офіційне представництво Європейського Союзу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eeas.europa.eu>
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth / Communication from the Commission. Brussels, 3.3.2010, COM(2010) 2020. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/research/era/docs/en/investing-in-research-european-commission-europe-2020-2010.pdf>

Белая С. А. Институциональные и секторальные реформы на Украине: теоретико-методологический аспект.

В статье исследована сущность институциональных и секторальных реформ, осуществляемых на Украине, выявлено их влияние на евроинтеграционные процессы. Показана связь между реализацией институциональных и секторальных реформ и становлением зоны свободной торговли (ЗСТ +) между Украиной и ЕС. Определена направленность секторальных реформ на Украине в сфере энергетики, сельского хозяйства, развития транспортно-транзитной инфраструктуры, реформирования металлургического производства.

Ключевые слова: институциональные реформы; секторальные реформы; экономика Украины; ЕС; евроинтеграция; зона свободной торговли; энергетика; сельское хозяйство; транспортно-транзитная инфраструктура; металлургическое производство.

Bila S. Institutional and sector reforms in Ukraine: theoretical and methodological aspects.

The nature of institutional and sector reforms in Ukraine is studied. Their impact on the European integration process is revealed. The relationship between the introduction of institutional and sector reforms and the formation of a free trade area (FTA+) between Ukraine and the EU is showed. Orientation of sector reforms in Ukraine in the energy, agriculture, development of transport and transit infrastructure, steel production is defined.

Keywords: institutional reform; sector reform; Economy of Ukraine; The EU; European integration; Free Trade Area; energy; agriculture; transport and transit infrastructure; metal production.

УДК: 330.341.4 (477)

Бицюра Ю. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

**ЯКІСНЕ ОНОВЛЕННЯ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА РИСА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАТЬ**

Проаналізовано структуру економіки України відповідно до ознак формування економіки знань. Оцінено загальний рівень сформованості економіки знань в Україні. Визначено точки відліку прискореного розвитку людського потенціалу та прискореної глобальної конкурентоспроможності країни залежно від рівня сформованості економіки знань.

Ключові слова: економіка знань, людський капітал, інновації, структура національної економіки.

Основною світовою тенденцією розвитку сучасного суспільства є перехід від сировинної та індустріальної економіки до економіки знань, яка базується на інтелектуальних ресурсах, наукоємних та інформаційних технологіях. Відбувається становлення економіки, в якій основними факторами виробництва стають знання та